

DYSKUSJA JAKO JEDNA Z FORM ZDOBYWANIA WIEDZY



Dyskusja ma wiele twarzy - inaczej rozmawiamy z rodzicami, w klasie, z nauczycielem, z rówieśnikami. Pomimo różnic, dyskutanci zawsze powinni dążyć do osiągnięcia porozumienia. Niestety bywa, że dyskusje przeradzają się w kłótnie. W telewizji zdarza się to niezwykle często. Rozmówcom nie zależy wówczas na porozumieniu, a raczej na zwróceniu na siebie uwagi widzów.

Jeśli chcesz, aby twoja dyskusja była owocna, nie łam kilku podstawowych zasad. Naczelną regułą każdej rozmowy jest odnoszenie się do innych z szacunkiem. Stare przysłowie „**nie rób drugiemu, co tobie niemiłe**” oddaje sedno problemu. Jeśli będziesz traktował innych uprzejmie i będziesz chciał ich wysłuchać, oni to odwzajemnią.

Dobra dyskusja jest demokratyczna: każdy ma takie samo prawo do wyrażenia swojej opinii. Oczywiście nie zawsze rozmawiamy z osobami faktycznie równymi. Dyskusja z rodzicem, dyrektorem czy instruktorem na obozie jest zwykle trudniejsza. Jeśli jednak naszą postawą i argumentami pokażemy, że nasz pogląd jest słuszny, mamy duże szanse na osiągnięcie zamierzonego celu.

Zawsze pamiętaj podczas dyskusji:

- Słuchaj innych. Wtedy inni też będą słuchać ciebie.
- Nigdy nie przekrzykuj innych dyskutantów i nie wchodź im w słowo.
- Nie daj ponieść się emocjom. Rozmówca może specjalnie cię prowokować, aby wykorzystać chwilę twojej nieuwagi.

- Nie bój się wyrażać własnego zdania. Jeśli nie przedstawiś swojego punktu widzenia, nigdy nie zostanie on wzięty pod uwagę.
- Mów na temat. Zbyt szerokie dygresje i zmiany tematu nie tylko zaciemniają twoją przewodnią myśl. Na dodatek mogą wywołać w innych rozmówcach zniecierpliwienie.
- Zmieniaj formę wypowiedzi w zależności od odbiorcy. Co innego przekona kolegę, a co innego - nauczyciela czy rodzica.
- Nie uogólniaj zbyttnio stanowiska innych. Wprawdzie łatwiej znaleźć argumenty przeciwko bardzo ogólnej tezie, jednak taki zabieg jest krzywdzący. Świadczy o tym, że tak naprawdę nie zależy ci na wypracowaniu porozumienia, a na forsowaniu własnego zdania.
- Nie próbuj obalać zdania swojego rozmówcy poprzez wytykanie jego wad. Krytykuj argumenty, a nie osoby.
- Nie odwołuj się do krzywdzących stereotypów.
- Nie staraj się przekonać nikogo za wszelką cenę. Szanuj poglądy innych.
- Stosuj przykłady ilustrujące dany temat. Plastyczne obrazy bardziej przemawiają do odbiorców niż abstrakcyjne idee.

Zdobywanie wiedzy leży u podstaw życia ludzkiego - człowiek od samych narodzin zaczyna poznawać świat i chociaż trudno porównać owe pierwsze próby zdobywania wiedzy z nauką na dalszych etapach życia, to jednak wciąż jest to jakaś forma pozyskiwania wiedzy o świecie. Dziecko poznaje świat poprzez dotyk i obserwację, jednakże na dalszym etapie jego rozwoju potrzebne są bardziej wyrafinowane metody wychowawcze i edukacyjne.

Dyskusja może być niekiedy skuteczniejszym narzędziem służącym nauczaniu niż jakakolwiek inna metoda. Zdobywanie wiedzy na bazie dyskusji nie służy tylko jednemu celowi - efektem zasadniczym jest oczywiście nauka, ale rozmowa i wymiana zdań czy poglądów jest jednocześnie elementem relacji interpersonalnych. Zresztą jeśli mowa w ogóle o dyskusji, to niejako automatycznie zakłada się obecność dwóch stron - pozostawienie wyłącznie jednej prowadzi jedynie do monologu. Istotne zatem jest zachowanie odpowiednich relacji w „nadawaniu” i „odbieraniu”.

Dyskusja dydaktyczna należy do grupy metod aktywizujących, które stanowią podgrupę metod problemowych. To zorganizowana wymiana myśli i poglądów na dany temat pobudza i rozwija myślenie, pomaga kształtować poglądy i przekonania, uczy oceny poglądów innych ludzi, kształci umiejętności formułowania myśli i ich wypowiedzania, uczy krytycznego spojrzenia na własne poglądy i zmusza do ich weryfikacji.

W przebiegu dyskusji wyróżniamy trzy etapy:

1. wprowadzenie (wprowadzenie do problemu);
2. dyskusja właściwa (zespolowe rozwiązanie problemu);
3. podsumowanie wyników dyskusji przez prowadzącego, poszerzone w rzeczywistości szkolnej o ocenę udziału i zaangażowania uczniów.

Nad całością dyskusji czuwa nauczyciel, którego zadaniem jest:

1. Wprowadzenie do problemu
2. Udzielanie głosu pilnowanie dyscypliny merytorycznej i czasowej
3. Podsumowanie dyskusji.

Tego rodzaju ćwiczenie posiada wielkie walory dydaktyczne i wychowawcze. Uczy przestrzegania zasad i kierowania pracą grupy, daje wszystkim możliwość zabierania głosu, uczy uważnego słuchania innych, ćwiczy zwięzłe, precyzyjne wypowiedzanie się, rozwija umiejętność notowania istotnych faktów, wprowadzenie obserwatora dyscyplinuje grupę.

Rozmowa musi być ponadto naturalna, lecz żeby faktycznie taka była - nauczyciel powinien zadbać o odpowiednie „środowisko”. Atmosfera relacji między nim a uczniem powinna mieć charakter przyjacielski - uczniowie nie mogą bać się go, nie mogą traktować jak belfra, potencjalnego wroga lub przeciwnika. Aby dyskusja była jak najbardziej naturalna muszą czuć się swobodnie i mieć pewność, że równie swobodnie mogą wypowiadać własne myśli. Taki stan rzeczy jest zarówno korzystny dla studentów, jak i dla nauczyciela - w końcu ta forma nauczania ma wpływać pozytywnie na obie strony.

Dyskutować można właściwie o wszystkim, byle nie równocześnie. Wtedy bowiem dyskusja staje się chaotyczna i nic z niej nie wynika. Dlatego zawsze warto najpierw precyzyjnie określić temat, tak żeby wszyscy uczestnicy dyskusji byli tego świadomi.

Jeśli przed rozpoczęciem dyskusji mamy trochę czasu, warto się do niej dobrze przygotować. Pomyślmy, jaki jest nasz pogląd na sprawę, która ma być omawiana.

Wypiszmy na kartce argumenty, za pomocą których możemy bronić naszych racji.

Zastanówmy się też, jakie jeszcze - odmienne od naszego - poglądy mogą ujawnić się w czasie dyskusji.

Spróbujmy odpowiedzieć sobie, czemu nie uważamy pewnych argumentów za przekonujące. Co powiemy, kiedy zostaną przywołane?

Na koniec przygotujmy swoje pierwsze wystąpienie – od czego zaczniemy wypowiedź, w jaki sposób przedstawimy swoje stanowisko, w jakiej kolejności wymienimy argumenty - a może niektóre zostawimy na później?

Gdy dyskutujemy w większej grupie, niezbędne staje się wyznaczenie osoby, która poprowadzi dyskusję. Ktoś musi pilnować porządku wystąpień (np. zgłaszamy się do głosu przez podniesienie ręki, a prowadzący dyskusję zapamiętuje to i udziela nam głosu w kolejności zgłoszeń) oraz czasu ich trwania.

Warto jeszcze przed rozpoczęciem dyskusji określić, jak długo mogą trwać poszczególne wypowiedzi - prowadzący dyskusję powinien egzekwować tę zasadę, bo w przeciwnym wypadku niektórzy mogą nie zdążyć zabrać głosu.

Prowadzący ma także obowiązek dbać o kulturę dyskusji, np. pilnować, by uczniowie sobie nie przeszkadzali, nie mówili równocześnie. Powinien też zachęcać wszystkich do zabrania głosu - nawet tych nieśmiałych czy mniej wygadanych. Należy natomiast przerywać wypowiedzi wulgarne czy obraźliwe.

Dodatковым zadaniem prowadzącego może być wyjaśnienie na początku, jaki jest temat i cel dyskusji, a w czasie jej trwania dbanie o to, by dyskutanci nie odbiegali za bardzo od tematu.

O kulturę dyskusji powinni dbać wszyscy jej uczestnicy.

Po pierwsze, muszą słuchać uważnie tego, co mają do powiedzenia inni.

Po drugie, nie wolno przerywać cudzych wystąpień, krzyzczeć, złośliwie komentować tego, co mówią pozostali.

Po trzecie, należy wypowiadać się jasno i krótko, tak aby inni także mogli zabrać głos.

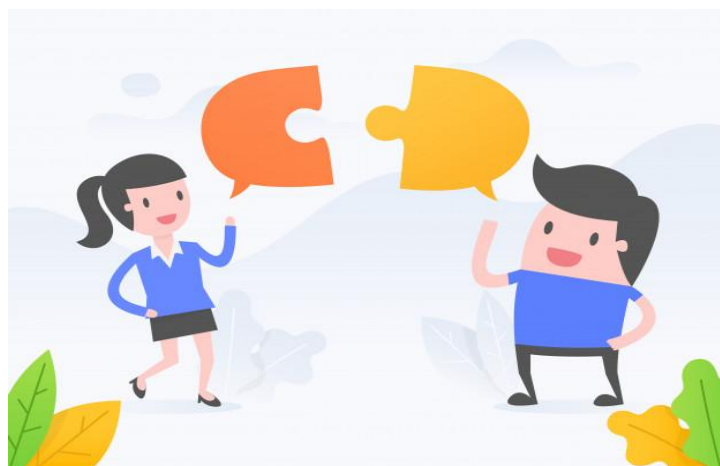
Po czwarte, w swoich wystąpieniach mówcy nie mogą nikogo obrażać czy ranić. Nie oznacza to, że nie wolno krytykować - wręcz przeciwnie, dyskusja służy właśnie do tego, by pokazać siłę swoich argumentów i obalić argumenty innych - ale trzeba to czynić spokojnie, krytykując nie kolegę, lecz jego opinię i sposób rozumowania.

Można też wprowadzić zasadę, iż osoba, która już zabrała głos, czeka, aż wypowiedzą się wszyscy chętni.

Dyskusja może przybierać różne formy:

- **Dyskusja plenarna** - biorą w niej udział wszyscy obecni. W takiej dyskusji szczególnie ważne jest bezwzględne przestrzeganie czasu wystąpień i zasady nieprzerywania innym mówcom.
- **Dyskusja akwarium** - uczestniczą w niej jedynie wyznaczeni uczniowie, pozostali zaś tylko obserwują ich rozmowę, nie zabierając głosu.

- **Dyskusja panelowa** - osoby biorące w niej udział dzielą się na dwie grupy: uczestników panelu i publiczność. Najpierw swoje opinie prezentują kolejno uczestnicy panelu (mają oni prawo do dłuższych wypowiedzi albo do powtórnego zabrania głosu, by odpowiedzieć innym uczestnikom panelu), później do głosu dochodzi publiczność. Może ona wyrażać własne opinie, krytykować poglądy uczestników panelu bądź zadawać im pytania. Uczestnicy panelu odpowiadają na pytania i głosy krytyczne publiczności, do nich też należy podsumowanie dyskusji.
- Specyficzną formą dyskusji jest **debata**. Do pewnego stopnia przypomina ona rozgrywkę sportową, w której dwie drużyny walczą o zwycięstwo. Podobnie w debacie jeden zespół broni jakiejś tezy a drugi usiłuje ją podważyć. Przedstawiciele obu grup wypowiadają się na przemian, dowodząc słuszności swojego stanowiska i zbijając argumenty oponentów. Niekiedy debatę kończy głosowanie publiczności, która rozstrzyga, komu należy w dyskutowanej sprawie przyznać rację.



Dyskusja - prowadzona naturalnie według kulturalnych zasad - ma właściwości spajające, integracyjne. Nic bardziej nie dzieli ludzi, jak niedopowiedzenia, niejasności, milczenie, brak wzajemnych wyjaśnień.

A więc, dyskutować?

Tak! Nie ma lepszych rozwiązań.

Katarzyna Ziętara